POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

CIJENA 3 D

OBITELJ

BR. 24

193

DVA PUTOVANJA NA PASIJSKE IGRE U ERL

Osim bavarskoga sela Oberammergaua ima i drugih mjesta, u kojima se daju slične pasijske igre. Takvo je jedno mjesto i selo Erl u Tirolu, u kojem su pasijske igre još starije nego i u samom Oberammergau-u. Ove se godine daju u Erlu pasijske igre, na koje Jeronimski putnički odbor vodi dva putovanja, jedno u srpnju, drugo u kolovozu. **I. U srpnju:** 19. srpnja odlazak iz Zagreba. — 20. u 7 sati ujutro dolazak u Erl. Pribivanje pasijskim igrama. Uveče odlazak iz Erla i dolazak u München. — 21. i 22. boravak u Münchenu. — 23. i 24. boravak u Salzburgu s izletom u Salzkammergut. — 25. povratak u Zagreb. CIJENA UKUPNO DIN 1650·— **II. U kolovozu:** 9. kolovoza odlazak iz Zagreba. — 10. u Erlu. — 11., 12. i 13. u Münchenu. — 14. i 15. u Salzburgu, gdje će učesnici moći pribivati znamenitim salzburškim svečanim igrama (Festspiele). 16. povratak u Zagreb. — CIJENA OVOGA PUTOVANJA DIN 1800·— Prijave za oba putovanja prima do 7. srpnja Jeronimski putnički odbor, Zagreb, Trg Kralja Tomislava broj 21. — S prijavom treba poslati 500 Din kapare.

NAGRADA ZA LIJEPU SVJEDODŽBU

NAPISAO OTAC PEDAGOG

Sasvim je loše i zlo, ako je tkogod naumio da zbog krize štedi tako, da ne će dati svome djetetu na dar lijepe knjige — za dobru svjedodžbu Lijepa knjiga bila je od davnine nagrada valjanom đaku koncem školske godine. To nagrađivanje omladine knjigom ima duboki odgojni razlog! Veliki su praznici nužni đaku za tjelesni odmor, ali u velikim školskim ferijama omladina se vrlo lako poda pogubnoj dangubi, ako lijepa knjiga ne dade duševnog sadržaja odmaranju i praznicima. Laka, lijepa, zanimljiva knjiga priučava omladinu da čita i da zavoli knjigu, a samo onaj tko uistinu voli knjigu može postati dobar đak. Tko dakle misli uštediti nešto, ako svome djetetu uskrati knjigu, taj će se redovno teško pokajati, kada opazi početkom naredne školske godine, kako mu se dijete odučilo od knjige, kako je djetetu omrazilo čitanje i duševni posao.

Neki se roditelji ispričavaju, da ne daju svojoj djeci čitati drugih knjiga, osim školskih, jer da u mnoštvu knjiga ne znadu koja je knjiga dobra, a koja zla. To je loše! Školska knjiga je za školski rad, a zabavna je duševni odmor. Siliti dijete da mu jedina knjiga bude školska knjiga, jednako je kao kada bi tkogod tražio da jedino tjelesno gibanje djetetu bude tjelesni rad bez šetnje, bez igre i bez odmora. Ispravno je dakako, da treba paziti na izbor štiva, ali tko ne dospijeva, da taj izbor vrši sam, jedino je pametno da izabere savjetnika, odnosno da izabere takvog nakladnika, koji izdaje od reda samo dobre knjige. Mi smo Hrvati sretni što imademo takvog nakladnika u Jeronimskoj Kući Dobre Štampe u Zagrebu (Trg Kralja Tomislava br. 21.), koja nije neko tekovno poduzeće nego jedna prosvjetna institucija, u čijem su vodstvu stariji iskusni ljudi, pedagozi i svećenici. Ta je Kuća Dobre Štampe dosada izdala lijepi izbor knjiga, pa iz njezine naklade možemo odabrati vrlo prikladne darove školskoj omladini za nagradu.

Najmlađi čitači (već od svršenoga prvoga razreda osnovne škole) lijepo će moći čitati knjige priča »Ukleti plovci« i »Trnovu ružicu«. Prvu je knjigu napisao znani češki književnik J. Zeyer, a drugu Francuz Perrault. Obje su knjige vrlo dobro opremljene i ilustrirane. (Cijena im je uvezanima Din 25.— Op. ur.) Zbirku kraćih priča, pjesama, šala, zagonetaka i lake pouke uz mnoštvo slika naći će mali čitači u »Maloj Mladosti«. (Izašla su dosada dva sveska. Uvezani stoje po Din 20.— Op. ur.).

Za učenike viših razreda osnovnih škola, pa za niže razrede srednjih učilišta dolaze već u obzir veće pripovijesti (romani) »Tajna zelene ptice« od znamenitog španjolskog književnika L. Colome, pa »Zlatni otok« od Engleza Stevensona, »Pustolovine maloga Tome« od Mark-Twaina, »Gospodin Rafo« od Grgca itd. Zrelijim đacima mogu se također dati povjesni romani Velimira Deželića, oca »Hrvatske slave sjaj«, »U pandžama lava«, »Majka velikoga kralja«, »Mandaljena pobjednica«, pa Biničkijev »Ivan Hrvaćanin« i Lamotov »Vojvoda Ratimir«. (Cijena svim navednim knjigama je Din 15.— uvez. Din 25.— Op. ur.).

Kako su sve gore navedene knjige pisali književnici, njih će s nasladom čitati i odrasli, a dakako i zrelija omladina. Nego za odrasliju omladinu dolaze u obzir još napose romani slavnog H. Sienkiewicza »Quo vadis«, »Križari« i »Ognjem i mačem«, (Cijena Din 40.— Op. ur.) pa poljske savremene spisateljice Kosak-Szuczke »Iz ljubavi«, engleskog pisca Newmanna »Kalista«, V. Deželić sina: »Sedam puta udarani« i »Sofiju odabra«, I. Kršnjavija »Božji vitez« i »Božji sirotan« pa od društvenih romana Baarov »Za kravicu«, (Cijena po Din 15.— uvez. Din 25.— Op. ur.).

Na kraju još valja naglasiti da bi prekrasna nagrada bila tri knjige od slavnoga našeg Augusta Šenoe jubilarno pučko izdanje, koje je uvodom popratio prof. dr Lj. Maraković, a divno opremio V. Kirin, a to su »Zlatarevo zlato«, »Branka« i »Pripovijesti«. (Sve tri knjige zajedno stoje Din 60.—, uvezane Din 90.— Op. ur.).

Držim, da nema takvog siromaha, ma da su vremena teška, koji ne bi mogao iz ovoga lijepog izbora dobiti i jeftinih knjiga te priuštiti dar svome dobrome đaku i dati mu korisnu i trajnu nagradu i uspomenu ljubavi. Spomen na knjige pročitane u školskim praznicima ponajljepši su dojmovi iz mladosti. Naša draga omladina ne smije biti prikraćena!

Slika na omotu:

Mala pastirica

BROJ 24 OBITELJ GOD IV

U ZAGREBU 12 LIPNJA 1932

RIJEČ, PISMO I PERO

NAPISAO DR JOSIP ANDRIĆ

Jezik, govor, je jedna od najelementarnijih socijalnih veza među ljudima. Da nema ljudskoga društva, ne bi bio potreban ni govor, koji dolazi do izražaja i značenja tek u saobraćaju čovjeka sa čovjekom. Govor je jedan od osnovnih izvora ljudske kulture. Sva kultura je rezultat čovječjega rada, a govor je od Boga dobiven dar, da bude glavni pratilac čovjeka u njegovu radu, kojim je čovjek zavladao svijetom. Po govoru dijeli se čovječanstvo na jezične skupine, koje su opet odlučne kod formiranja naroda, država i drugih socijalnih skupina.

Jezik se ispoljuje ili kao pisana ili kao govorena riječ.

Živa riječ je prolazna, ona leti: tek što je izrečena, nestaje je, a ostaje samo njezina jeka u duši, da se i ona brzo raspline. Govorena riječ je neposredna, ona struji od onoga, koji je izgovara, k onom, tko je sluša, izravno, djeluje direktno i veže jednoga s drugim u govornu vezu, koja kao socijalna pojava raste u svom značenju od običnoga razgovora i izmjene misli između dva čovjeka do propovjedničkoga govora s popovjedaonice i retorskoga govora s govorničke tribine pred ogromnim mnoštvom slušatelja, kojih s pomoću megafona i radija može da bude na stotine tisuća, pače i na milijune povučeno u jedinstvenu, istovremenu govornu vezu. Odatle toliko socijalno značenje žive riječi i u današnje doba, te joj pisana riječ uza sve svoje preimućtvo ne će moći nikada umanjiti važnosti.

Pisana riječ je za razliku od govorene trajnija: ona ostaje sačuvana i onda, kada je već i onoga, od koga je potekla, nestalo i kad mu se često već i svaki spomen zameo. Pisana riječ je pamćenje vremena, kako veli danski pjesnik Jensen. Da nema pisane riječi, sve tekovine prošlosti pale bi u zaborav, bile bi izgubljene za sadašnjost i budućnost, te bi svaki ljudski napredak zapinjao već na prvim stepenicama i čovjek bi bio osuđen na vječni Sizifov posao. Pisana riječ je onaj stanac-kamen, koji drži goleme svodove cijele ljudske kulture. Pisana riječ je blagoslovena čuvarica evanđeoske riznice, u kojoj je sačuvana nauka Kristova svim narodima do konca svijeta.

OMLADINSKE KNJIGE I ČASOPISI KUĆE DOBRE ŠTAMPE U ZAGREBU

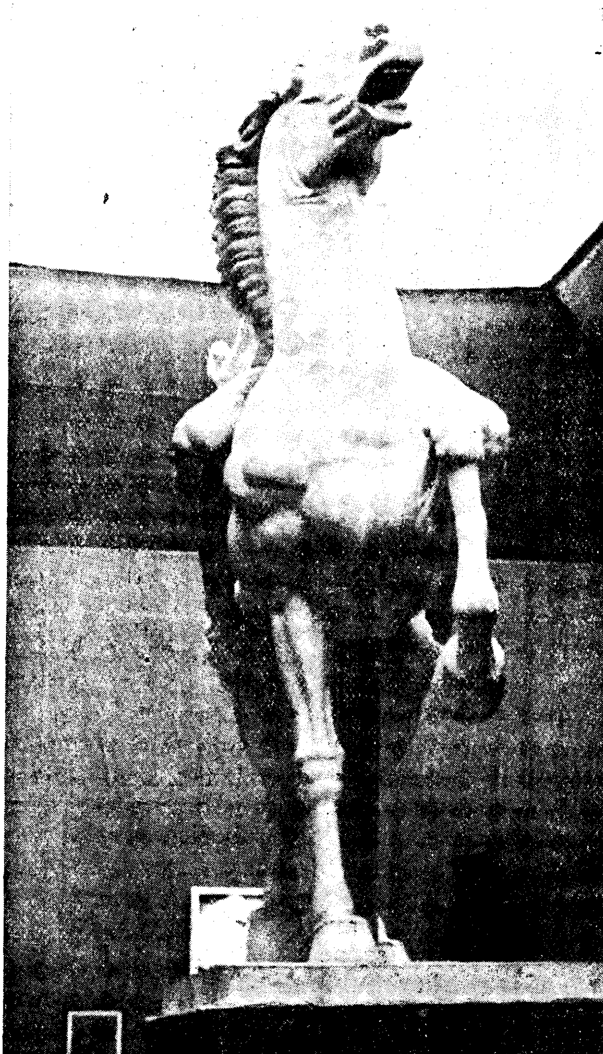
Pisana se riječ ostvaruje pismom. Pismo je oruđe jezika, govora. Pismom projicira čovjek svoje duševne sile isto tako, kao što alatom projicira tjelesne. Što je čovjeku u radu alat, to mu je u govoru pismo. Simbolom pisma je pero, koje je od sviju modernih vrsta oruđa najmanje, a ipak najjače. Nije teško ni tri grama, a služi bolje idealima čovječanstva nego li teški buzdovani i mačevi sredovječnih junaka, ili puške i topovi novovjekih osvajača. Pero je tako krhko, da ga dijete bez naprezanja može slomiti, a ipak se njime lomi vlast i najmoćnijih despota. Na peru dršće kapljica crnila, koja djeluje jače nego otrov, u koji divljaci zamaču svoje smrtonosne strijele. Strijela rani tijelo, a pero dušu. Užasnije nego ikoje bojno polje iza bitke izgleda moralno krvoproliće, prouzročeno perom u službi razorne štampe. Tko ubija, nazvan je zločincem. Ali to ime daju samo onom, koji ubija tijelo, te je prezren od ljudskog društva. Naprotiv ne kvalificira se tako onaj, tko perom ubija duše, iako je to sudbonosnije i užasnije zločinstvo, što više, pred takvim ubojicom duša javnost se klanja kao pred junakom. Sav se svijet zgražao za svjetskoga rata nad Nijemcima, koji su topovima razorili divnu katedralu u Reimsu, ali nitko se ne zgraža nad onima, koji perom razaraju hramove Duha Svetoga, nego javnost to kud i kamo nekulturnije i zločinačkije divljaštvo prati još i sa simpatijama i daje mu svu moralnu i materijalnu potporu.

Ivan Meštrović

Uz njegovu izložbu
Napisao Ivo Horvat

Sa 60 kipova i oko 100 crteža ukrasio je kipar Ivan Meštrović velike dvorane zagrebačkog Umjetničkog paviljona, koje su za ovako golem materijal još premalene. Odmah s ulaza, kod prvog pogleda na izložene radove, vidimo, da se tu radi o velikom umjetniku i velikoj ustrajnosti.

Do današnje umjetničke visine uspeo se Meštrović grčevitom životnom borbom. Rođen je 1883. u Vrpolju, a djetinjstvo i mladost proživio je u Otavicama kraj Drniša kao običan pastir. Tu je već snažno izbio njegov umjetnički dar, pa je divno izrađivao preslice, vretena i slično, u drvu je izrezivao likove bana Jelačića, Strossmayera, Račkoga, kako ih je vidio na slikama, a počeo je da oblikuje u drvu raspeta Krista. Kad je njegova okolina opazila talenat ovoga dalmatinskog pastira, onda su mu neki plemeniti dobrotvori, a zatim dalmatinski Zemaljski odbor omogućili, da se kiparski izobrazi i da snažnije razvije svoj prirođeni dar. Otpočeo je kao obični klesarski šegrt u Splitu, zatim je studirao na bečkoj akademiji, a onda je otišao u Pariz, gdje se upoznao s djelima velikog Rodina, Bourdella, Maillola. Tu je počeo izrađivati djela za Vidovdanski hram, koja su mu donijela svjetsko priznanje i atribut rasna umjetnika. Izložbom u Beču, a osobito na Međunarodnoj izložbi u Rimu 1911. stekao je Meštrović svjetski glas, pa su neke rimske novine pisale: »Narod, koji je mogao roditi takvoga umjetnika, ne može propasti!«

Ivan Meštrović: INDIJANAC NA KONJU *Foto V. Cvetišić*

Iza svjetskog rata uskladila je i naša publika svoje oko, da uzmogne prosuditi sav kapital Meštrovićeva umjetničkog stvaranja, pa su njegovi kipovi obogatili naše gradove, koji još i danas trpe od oskudice dobrih i izrazitih spomenika. Njegov umjetnički razvoj prikazuje konsekventan uspon u ravnoj liniji. Tä, on je već kao pastirče počeo oblikovati Strossmayera, Jelačića, Krista. Već tada su ga, dakle, okupili motivi narodne prošlosti i religije, koji su, razgrađeni i prošireni, aktuelni i na sadašnjoj izložbi. U prvim njegovim bečkim radovima mnogo se već bavio temom majčinstva, a u kompoziciji Isus i Samarićanka, izrađenoj poslije rimske izložbe u Italiji, već su nabačene konture njegova reljefa Isus i žena iz Samarije iz ove izložbe. Tako je Meštrović dosljedno i ustrajno radio na izgradnji svoga umjetničkog izraza i stila, koji najočitije dolazi do izražaja na sadašnjoj njegovoj kolektivnoj izložbi.

Promatrajući brojne Meštrovićeve radove na ovoj izložbi, jasno zapažamo dvije osnovne note, koje vladaju njegovim djelima: Jedna je skupina puna ekstenziteta; tu dolazi do izražaja najveći zamah, snaga i prkos. U drugoj skupini prevladava uronjavanje u dušu, bol i pregaranje. Najznačajniji radovi iz prve grupe jesu poznati Indijanci, Grgur Ninski, Mojsije, Marulić, portre Goethea, autoportre i t. d. Tu je forma savršeno podređena osnovnoj ideji: prodiranju naprijed ne pitajući ni za kakve zapreke. Da poda svojim kipovima život, izabire on žive stavove i potencira snažno one crte i pokrete, koji njegovoj zamisli najbolje odgovaraju, ne obazirući se na detalje i cizeliranje. Svi mu kipovi stoga nose biljeg njegova shvaćanja i njegova duha; njegovi junaci i borci, sa uveličanim svojstvima iz narodne tradicije, razvijene su muskulature, snažna čela, nabranih očiju, energičnih pokreta. Oni su često nosioci ideja, što pripada čitavim vjekovima, zato ih ne smijemo promatrati kao kopiju ili fotografiju sadašnjice. Oni su puni snage i dinamike, da im se dive i oni, koji ih ne razumiju, zaustavljajući se na kritikovanju pojedinih detalja. Uz poznate kipove, ova se snaga osobito ističe u njegovim evanđelistima Luci i posebice Ivanu. Iz svake se kretnje pomalja herojska borbenost prodahnuta jakim uvjerenjem.

Ivan Meštrović: S V. F R A N J O *Foto V. Cvetišić*

U drugu skupinu idu motivi madona, majčinstva i gdjekoji religiozni kip. Njegove su djevojke pune profinjenih linija (na pr. Djevojka sa harfom), koju oduhovljuje pregalačka ljubav prama djeci. Ta je crta zadržana gotovo u svim kipovima ovog sadržaja i u crtežima (Mati i dijete) i skicama. U svim tim ženama glorificirana je njihova nježnost i dobrota, uvijek spremna na žrtvu i herojstvo, zato i one nose osnovne crte Meštrovićevih boraca i junaka, samo u drugom obliku. Stoga su i linije ove skupine blage, meke i produhovljene, ali ipak ostavljaju dubok dojam, pa ako pokreti Meštrovićevih heroja sliče vihoru, onda možemo reći, da pokreti njegovih žena naliče lahoru. I ovdje se Meštrović obilno služi potenciranim isticanjem pojedinih crta i u preležernim stavovima i u silnu omekšavanju, pa nam kao tipičan primjer ovih mekih radova služi Sv. Franjo, čija ličnost odiše kontemplativnim predanjem i samozatajnom ljubavi.

Tako je Meštrović u svojim djelima spojio i epiku i liriku, i krutost i mekoću, prkos i pregaranje, borbe i patnje, a sve te, naoko protivne, osobine imadu svojih dodirnih točaka, jer je i život pun pokreta, neobično jak i neobično bolan, težak i lijep, okrutan i plemenit, a svakako drag. Tako je Meštrović za svoj snažni stil i bogato stvaranje mnogo crpao iz narodne vjere i života, osobito onog života, koga se Meštrović u predgovoru kataloga u neku ruku odriče, pa su mu radovi svakako mnogo pozitivniji negošto je taj tumač njegova stvaranja.

Ljubavna pjesma

Spjevao Jeronim Korner

U blagoj proljetnoj noći
kroz granje procvjetale jabuke
mjesec lelujavo miluje tvoje uvojke
i tvoje oči.

Mjesec pjeva blage ljuljanke
tvojim uvojcima žutim, kao on
i tvojim zjenicama
plavim,
što se iskre u ljubavi
zvjezdicama
treperavim.

Pokraj nas potoci žubore!
Tiho. Jasnim šapatom pričâ nad kolijevkom.
I golubi žubore...
žubore... tu negdje, u svojoj kućici.
Zar te i oni vole?

Ja se bojim — da mi te sve to ne otme
i ne prisvoji svome snu.
Moje te ruke zakriljuju od pričâ...,
moja te glava sakriva mjesecu...

Ivan Meštrović: S V. I V A N E V A N Đ E L I S T *Foto V. Cvetišić*

CRNAČKI SVADBENI OBIČAJI U JUŽNOJ AFRICI

Esperantski napisao A. Andrew — Preveo Pavao Rotter

Kod Xos plemena običaj je, da otac nabavi za svoju kćer svadbenu opremu (»mpahla«), koja se sastoji od lonca, sjekire, ogrlice iz staklenih kuglica, dugmeta, pamučnog pokrivača i rogožine. Zatim šalju nevjestu kolibi (»kraal-u«) mladoženje zajedno sa njezinim svadbenim pratiocima (»duli«), među kojima su dvije ili tri starice, šest muškaraca i nekoliko djevojaka, koje imaju približno istu dob kao i nevjesta. Svadbenu opremu prate zajedno sa dvoje goveda, od kojih jedno (»uduli«) zakolju, a drugo (»ubulungu«) pripada nevjesti. Nevjesta ide do mladoženje, da on prosudi njenu ljepotu, a nakon toga vraća se opet svome domu. Tada započinju svadbene svečanosti, koje obično potraju po nekoliko narednih dana. Konačni obred svadbe završava plesom, kada nevjesta baci sulicu u kolibu mladoženje.

Kod Basuto plemena smatraju svadbeni obred neispunjenim, dok otac nevjeste ne zakolje jedno ili više goveda kao »mafura«, kojih mašću nataru mladence. Žučni mjehur povežu tada mladoženji oko ručnog pregiba. Ako bi se on ustručavao da ispuni taj obred, to je onda znak, da nevjestu ne ljubi, pa brak postaje odmah ništetan. U tom slučaju stočni miraz (»bohardi«) povrate, a za zaklana goveda plaća mladoženja ili njegovi prijatelji odštetu.

Kod Zulu-plemena obično djevojka pođe prije udaje na ljubavni sastanak uz pomoć majke i svojih starijih sestara. Slijedeće jutro brat njegov ili rođak (»mhlaleli«) potjera govedo do kolibe oca nevjeste, a otac čeka, da dobije povod razgovoru (»mvulamlumo«), prije nego li se s njime pogosti. On obavješćuje iznenađenog oca, da se djevojka nalazi u kolibi svog ljubavnika, a onda šalje otac njezine starije sestre, da je dovedu kući. One ju vode opet natrag, u očev dom, praćene od mladića toga sela, koji vode stočni miraz (»lobola«). Svadbena svečanost obdržaje se nakon isplate stočnog miraza. Tada nevjesta napušta očinski dom, da stigne u kolibu mladoženje pred zalazom sunca. Praćena je od svojih svadbenih pratilaca (»mtimba«), koji nose svadbenu opremu sobom i vode nekoliko goveda. Otac nevjeste hvali duhove pradjedova (»amahlozi«) te zajedno sa svojim sinom započne mahnito plesati (»gija«). Nevjesta, koja nosi mali štit i bodež, pokazuje sada svoj ples, a nato i mladoženja zapleše. Kad dotjeraju »mbeka« goveda pred skupinu, pratioci nevjestini zaplešu oko njih. Nevjesta klekne pred svoga tasta, te je od njega formalno primljena, na što svadbeni pratioci (»abajeni«) plešu, i svečanost je time započela.

Slijedeći dan »abajeni« zakolju za nevjestine pratilice tovljenog vola jednostavnim udarcem bodeža. Sa zaklanog vola oderu kožu te izvade želudac. Tada dozovu nevjestu, te ona probode želudac posebnim bodežom, a zatim se opet udaljuje. Dječaci »abajeni« izvade žučni mjehur i traže nevjestu, da bi je naprskali sa žuči, a nevjestine pratilice se trude, da ih u tome spriječe, ali im to ne uspije. Nevjestu oslobode preko čitavog tjedna od svakog posla. Njezin muž daruje joj kozu, i ona pije prvi puta kiselo mlijeko (»amasi«) u svom novom domu.

Ponekad postoje razlike kod tih svečanosti, ali bitno je plaćanje »lobola« i (kod većine plemena) formalna predaja djevojke, a plesanje i svetkovanje rijetko se propusti.

Drugi način svadbe jeste prema »ukutwala« običaju. Mladoženja pozove nekoliko mladića, da djevojku sa polja ili iz njena doma dovedu u njegov dom. Tu dobiju opskrbu i moraju djevojku čuvati dan i noć, dok ne bi došli njeni roditelji, da pitaju za miraz. Tada zakolju govedo i svečanost otpočne, po tom pije ona mlijeko. Ako nevjestin otac u tome, što mu hoće odvesti kćer, vidi otimačinu i pokuša da to spriječi, otimači su dužni izbjegavati tome, da ga tuku. Težak sukob otimači obično otklone na taj način, da mu predadu bodež ili da se prethodno sporazume s njime. Sada je taj običaj od južnoafričke vlade posve zabranjen.

Plaćanje »lobola« ne znači prodaju žene mladoženji, nego savez između mladenaca i oca buduće žene, otac dobiva otštetu radi kćerina odlaska iz doma te jamstvo za dobar postupak prema njoj; mladoženja dobije ženu, skrbništvo nad njenom budućom djecom te supomoć svoga budućega tasta. To je savez prijateljstva između dviju obitelji.

Obično kao miraz za kćer daje po osam do deset goveda. Za kćer poglavice može se zahtijevati najviše do šezdeset goveda. Kad je loše gospodarsko stanje može se mjesto goveda davati za miraz i drugo: na primjer pleme sjeverno Zulu pokrajine daje žita, Bušmani lovinu, Fingi duhana i staklene kuglice itd.

Ako miraz za ženu ne bi bio po zakonu dovoljno plaćen, smatra se to kao nepoštovanje, a obitelj nevjestina muža svakako bi joj to predbacivala nazivajući je mačkom, jer je mačka jedina životinja, koju crnci mogu da steknu bez ikakve naplate.

POVRATAK S POSLA

Drvorez od Ervina Krumma

UMJETNOST PRIMITIVNIH NARODA

NAPISAO STJEPAN DEVČIĆ

Tragovi prvih umjetničkih pokušaja sežu sve tamo u pradoba čovječanstva.

U kameno doba čovjek se pretežno bavio lovom. Njegova snaga je bila golema, a oruđe primitivno (rađeno iz kamenja, sjetimo se Robinzona). U njega je postojao samo nagon, težnja za održanjem života. Udovoljenje nagona za održanje života nalazio je u borbi sa životinjama, njih je tamanio, hranio se njihovim mesom i tako lagano utirao puteve kasnijem gospodstvu čovjekovu nad prirodom. Prema tome bio je u tog čovjeka iz kamenog doba primitivni, divlji instinkt, u njega nije bilo nikakve zapreke, zakon mu je bila njegova snaga, a jednako ni osjećaja nije bilo niti duhovnosti niti vjere, koja bi mogla unapredititi njegovu dušu. I žena je bila jednako predmet njegove lovačke pohlepe. To dvoje je najviše zaokupljalo njegovu koristoljubivost, upravljalo snagu, oštrilo misao i fantaziju, koja je naravno bila sasma podređena tjelesnom, surovom. Zato reljefi i plastik pronađeni u iskopinama iz kamenog doba prikazuju ženu u nekim prostačkim, potenciranim, mesnatim formama. Njezino tijelo je oblo, bokovi i njedra silno uveličani, dok su glava i ruke sasma zakržljale, gotovo se gube. Životinje su isto tako bile grozno velike i jake. Taj prastari način prikazivanja, koji predstavlja pradobu umjetnosti, otkriva nam samo fizičke odlike čovjeka i naziva se fizioplastičnim. Tragove mu nalazimo u iskopinama (kod Willendorfa u Austriji), u kretsko-mikenskim spomenicima te u Mexiku i u Peruu, u južnoj Americi te dapače i kod afričkih plemena. Tu je potrebno posebice istaknuti veliku i gotovo do nevjerojatne savršenosti dotjeranu umjetnost Benina. To je bila sredovječna, moćna crnačka kraljevina, protezala se uz »zlatnu obalu« na donjem toku rijeke Nigera. O toj kraljevini kolale su razne i nevjerojatno čudne legende, naime, da je to ostatak nekadašnjeg potonulog kontinenta Atlantide, zatim da je ovamo dolazio po zlato kralj Salamon, ali sve to ne odgovara istini. Zna se, da su je u XV. stoljeću otkrili Portugalci i kasnije osvojili Englezi. Tada su pronašli divnih ostataka nekih umjetnički i tehnički savršeno načinjenih brončanih figura. Predstavljale su ljude, životinje, likove, ali tako dotjerano, da se sumnjalo u njihovu originalnost.

Osim tog fizioplastičkog smjera ili stila nalazimo kasnije drugi, razvijeniji i savršeniji tako zvani ideoplastički stil. On se razvija sve tamo od mlađega kamenoga doba pa do željeznog doba. Taj način prikazivanja je umjereniji, sredstva su prikladnija, a i čovjek se više ne bavi samo lovom. On je polodjelac i ratar, gubi posvemašnji kontakt sa sirovom prirodom, stvara naselja i prema tome ublažuju se grubi, životinjski, surovo uživalački instinkti, javlja se neka misao, traženje pače i osjećaj.

Iz tih početaka razvija se sve savršenija umjetnost. Čovjek prelazi iz divljačkog stanja u kulturno, iznalazi nova sredstva, nove puteve i ciljeve. Javlja se u njemu duh, potkrepljuje se kasnijim pobudama religije i tako vodi jednom stalnom napretku i usavršivanju, koji je konačno još i danas u pokretu.

PROLJEĆE

ROMAN JEDNE OBITELJI
Norveški napisala Sigrid Undset
Prevodi Kruno Krstić (NASTAVAK.)

Sadržaj prve knjige: Glavni junak romana Torkild Wegner odrastao je od malena s Rozom Christiansen. Torkild je bio sin nesretne obitelji, otac i mati su mu dugo živjeli rastavljeni, jer je otac pošao krivim putem za drugom ženskom, a mati se predala kokainizmu te je na koncu počinila samoubojstvo. U takvim je prilikama mladi Torkild u Rozinoj majci nalazio svoju drugu majku. A kad je Rozina majka umrla, razvila se u Torkildu snažna ljubav prema Rozi. No Roza otvoreno priznaje Torkildu, da ga ona ljubi samo kao drugarica i da čeka nekoga drugoga, tko bi u njoj pobudio onu pravu ljubav, koja vodi do braka. Torkild to prima sa samoprijegorom. Katkad mu se učini opasnim takmacem rođeni brat Axel, s kojim je od mladosti živio rastavljen i prema kojem ćuti neki neprijateljski osjećaj. Njegova sestra Doris je tip lakoumne gradske djevojke. Torkild i Roza sastaju se redovito na razgovore, šetnje, izlet, skijanja, te duševni odnos, koji se među njima razvija, drži čitaoca u neprestanoj napetosti. Videći, kako Roza ne može da ga ljubi onako, kako to njegova ljubav prema njoj traži, pokuša Torkild, da se i sam istrgne iz vlasti te svoje ljubavi. U jedan mah, ne znajući gotovo ni sam, kako i zašto, on misli, da bi mu smirenje srca mogla donijeti Betzy, djevojka vesele ćudi i konvencionalnih pogleda na život, baca joj se pred noge, predaje se njenim poljupcima i hoće njom da se oženi. Ona mu se pokazuje sklona, ali u posljednji čas, kad je već pomišljao na zaruke i vjenčanje, Betzy mu izjavljuje, da polazi za drugoga, jer da Torkild s njom ne bi bio sretan; ona je uvidjela, da on sam sebe hoće da zavara, kako bi zatomio svoju ljubav prema Rozi, a ipak je na dnu njegova srca ta ljubav neizbrisiva. Torkild to rješenje ne osjeća teško. Nakon dugog vremena on se opet približuje Rozi, koja je i sama došla do uvjerenja, da uza sve to, što Torkilda ne ljubi onako, kako ona sebi zamišlja ljubav, ipak ne bi mogla živjeti bez Torkildove ljubavi. I uoči Božića, kad joj je predao božićni dar, ona otkriva, da je njena ljubav prema Torkildu ipak ona, koju je tražila i čekala, te u toplom zagrljaju uz padanje snježnih pahuljica slavi njihova ljubav triumf.

DRUGA KNJIGA.

I.

Torkild je prošao kroz blagovaonicu, zaželio djevojci, koja je spremala sto za doručak, dobro jutro i ustavio se časkom u salonu.

Duge bijele zavjese pred vratima verande nadule su se od propuha. Čitava je kuća još vonjala po svježoj boji. Soba s tek namazanim podom, koji se žuto sjao na jutarnjem suncu pravila je dojam novog kućanstva, premda je pokućstvo bilo raznoliko i većinom staro.

Prekrasno proljetno vrijeme potrajalo je čitavu sedmicu, otkad su došli kući. Jutra su bila prekrasna...

Našao je Rozine cigarete na njenu pisaćem stolu i jednu pripalio. Na izvučenoj dasci stola ležala je nova novcata »Knjiga izdataka za domaćice« pokraj porcelanskog pribora za pisanje. Jednu njegovu fotografiju, koja ga je prikazivala kao malo dijete u majčinu krilu, dala je Roza uokviriti i postavila na sto. On ju je uzeo i gladio licem sliku svoje majke. Onda se prignuo i poljubio malu knjigu izdataka, na kojoj je ona napisala svoje novo ime, Roza Christiansen.

Zatim je sišao u vrt, da popuši cigaretu i da pričeka nju.

Vila se nalazila na malom brežuljku opkoljena s triju strana jelovom šumom. Pred kućom je bio uređen vrt, s velikom polukružnom lijehom na šljunkom posutom prostoru pred verandom. Gredice su još bile gole i na njima se nije vidjelo ništa osim kukuljica od novinskog papira, koje je Roza navukla na mlade biljke. Ali za lijehom s požutjelim papirnatim kukuljicama spuštao se svijetlozelen brežuljak zasađen mladim voćkama do rijeke, koja je svijetla i mirna tekla pokraj kuće. Upravo pod vrtom raširila se rijeka u malo jezero, koje se caklilo na sunčevom sjaju. Zelena je livada bila poplavljena i male sjajne vrbove šibe virile su iz vode.

Na drugoj obali rijeke prostirala su se samo polja i livade; koje su se u tamnim prugama pod vedrim nebom protezale do šume. Torkild je gledao poluoborenih vjeđa u sunce. Osjećao je svoju sreću kao neki slatki, spokojni umor i upijao čitavim tijelom sunčevu toplinu. S brežuljka se dizao topao miris proljeća, od časa do časa prozujao bi zrakom koji kukac. Pod njegovim nogama puzala je po jednoj vlati trave sjajno crna buba, zatim se srušila i ostala ležeći na zemlji i capkajući nožicama, dok se Torkild nije prignuo i pomogao joj, da se ispravi na noge.

Male krpe oblaka na nebu i procvale trešnje na zelenom pristranku pod njegovim nogama bijeljele su se kao za okladu. Bila su to sasvim sitna mlada stabalca, i njihove krošnje nisu bile veće od kite cvijeća za vjenčanje.

Na verandi nad njim začuše se koraci. Roza je izašla u donjoj suknji i izvezenom ogrtaču, da prostre nekoliko rubaca na ogradu.

»Zar se još nisi obukla?« dovikne joj on.

»Odmah ću. Treba još samo haljinu da navučem.« Zaustavila se na vratima među prozirnim crveno kariranim zavjesama. »Možeš otići i početi sa zajutarkom, ako si gladan. Ja ću odmah sići.«

»A šta! Požuri se i siđi. Pokazat ću ti nešto lijepo.«

Časak zatim dotrčala je u svijetloj ljetnoj haljini niz stepenice verande. Pristupila je k njemu i prihvatila ga za ruku.

»No? Što si htio? Je li bilo što osobito?«

»Ne.« On je uze u naručaj. »Nije bilo ništa ... osobito.«

Ona je trljala čelom po njegovu licu:

»Što je to lijepo bilo, mali?«

»Ti.«

»Da, to već znam. Ali, što si mi htio da pokažeš?«

»Zar to nije lijepo?« upita on i prodrma trešnju, koja se nalazila pred njima.

»Dä, prekrasno je,« reče ona veselo. Nježno se istrgla iz njegovih ruku i pošla nekoliko koraka prema jabukama. »I one će doskora procvasti.«

»Veseliš li se našoj kućici?« upita on valjda po dvadeseti put.

Ona potrčavši opet u njegov naručaj odgovori:

»Dä, veselim se.«

Držeći se pod ruku uputiše se prema malom lijepo spremljenom stoliću, na kome je ležao doručak. Roza je sjela, skinula poklopac sa sjajnog mjedenog ibrika i nalijevala kavu u šalice.

»Dosta, dosta, i ne treba više.« On je pograbio za ruku u zglobu i čvrsto je držao.

»Zar ćeš tako malo kave uzeti? Što ti je, Torkilde... zar ti danas nije dobro?«

»Sasvim mi je dobro,« nasmija se on. »Nalij samo šalicu do vrha. Rekao sam to samo zato, da nađem nekakvu izliku, da te uhvatim za ruku.«

»Ha, ha,« nasmija se ona, »meni se čini, da ti to radiš, kad god te je volja, bez ikakve izlike. Moraš se požuriti, Torkilde, inače ćeš zakasniti u ured.«

»Ne više nego obično,« reče Torkild ravnodušno, dok je Roza smijući se tresla glavom.

»Zbogom!« zaželi joj on, a ona — kao i svako jutro — reče, da će ga otpratiti komadić puta. Čvrsto zagrljeni silazili su kroz šumu.

Kad se Roza povratila, djevojka je upravo pospremala stol.

»Kako je, Agnes, treba li što uzeti kod trgovca? Sigurno nema dosta kruha u kući...«

Išla je po sobama zalijevala cvijeće i razgledala dolje u vrtu svoje biljčice pod papirnatim kukuljicama. Zatim je prešla preko dvorišta u povrtnjak, gdje je sunce obasjavalo zemljano sive, uredne rasadnike. Torkild ih je sinoć opljeo, izravnao i povukao stazice. Večeras će ih zasijati. Ona se prihvati rezanja rabarbare. Bilo je već vrijeme da prigleda ručak, a ona nije bila izrezala rabarbaru, da je spremi u lonce.

Nije imalo smisla da drže odraslu djevojku, ali je Torkild tako htio. Njemu se činilo, da je kuća za nju samu prevelika; a morali su da iznajme tu malu vilu, jer je to bio jedini pristojan stan, koji su mogli da dobiju. Osim toga on nije htio, da ona čitavo prijepodne bude sama u kući, koja se nalazila na osami. Ali za sve to vrijeme, do Torkildova povratka kući oko četiri i po sata, ona je imala vrlo malo posla.

Sjela je u blagovaonici i dalje rezala rabarbaru. Kad joj je oko pola sata poslije podne djevojka donijela čaj, bila je već narezala punu zdjelu.

Od rezanja rabarbare prsti su joj poružnili...

Za objed je imala samo prigrijanu juhu od jučer i piroge; nije dakle imala što da radi u kuhinji.

Imala je, istina, još da sašije razne stvari od svoje opreme, ali ruke su joj bile jako poružnile i ohrapavile. Čeprkala je malo po polici s knjigama, ali ni za čitanje nije bila raspoložena.

Bila je uistinu umorna. Nasmiješila se stidljivo sama sebi. Bila je umorna. Nikada dotada nije ona usred dana legla na divan i smatrala je to vrlo ružnim. Sada je, iako oklijevajući, to učinila: povukla je noge gore na divan i podmetnula jastuk pod glavu. Ležeći tako nekoliko se puta zadovoljno nasmiješila, zatim je odmah zaspala.

II.

Kad je upravo Roza htjela da se uputi — već je bila objesila svoj ogrtač na peć — donijela je djevojka dvije velike kutije od kartona i rekla, da ih je donio jedan dječak iz tvornice.

Roza postavi kutije na sto uz njeno malo božično drvce, na kojemu su zelene grane još bile sasvim neokićene. Ona se sjeti, što to može da bude — Torkild joj je poslao cvijeće za badnju večer.

Nije bilo stvari, koju joj on ne bi donio, samo da je razveseli... i to još prije nego bi je ona i zaželjela. Činilo se, kao da on ništa drugo i ne misli, nego kako da joj pokaže, koliko je ljubi... baš sada.

— On je uostalom uvijek bio takav. Što je u prvim mjesecima braka katkada među njima došlo do nekog razmimoilaženja, bila je uvijek ona kriva. To joj je sada bilo jasno. Njena je ljubav u poredbi s njegovom bila površna i egoistična. Ona se katkada u braku osjećala nezadovoljna, jer je duboko u duši bila svijesna, da je njen osjećaj manje vrijedan od njegova...

Ali zaboga, zar je to sve? Dä, s njene strane je to sve. Katkada je uživala u tome, što je on tako ljubi, mazi, čezne za njom i divi joj se... pa kad bi se od vremena do vremena u njoj pojavila neka mrzovolja proti tom burnom zajedničkom životu, dešavalo se to stoga, jer se u njenoj podsvijesti budio ponižavajući osjećaj, da ne može i ona da njemu pokloni potpunu, snažnu, zanosnu ljubav. Sada, kad je dijete, koje je nosila pod srcem, probudilo svu snagu njene ljubavi — sada je to razumijevala. Razumjela je njegovu neizrecivu osjetljivost, koja je zadnjeg ljeta izazivala u njoj neku tihu, nejasnu nestrpljivost... tä to je samo dokazivalo, da je njihov zajednički život mnogo više značio njemu, nego njoj.

(Nastavit će se.)

D J E Č A K I D E U Š K O L U Č A M C E M F R E K O C E S T E

U Engleskoj je došlo do velikih poplava uslijed kiša i proloma oblaka. Naša slika prikazuje jednu ulicu u engleskom gradiću Waltonu na Temsi

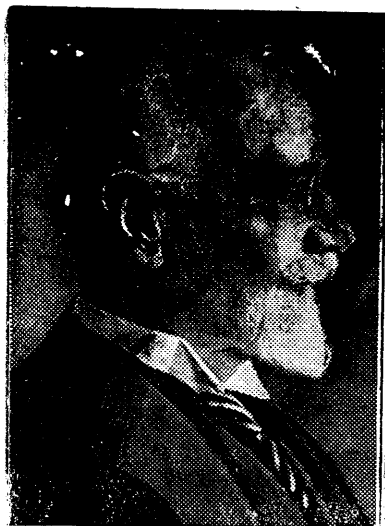
M A D Ž A R S K

(lijevo na slici), koj
srušio se i nastrad
vati prvom međunar
Kongres je otvoren
govu smrt. Endres
tom, ko

D O G A Đ A J I

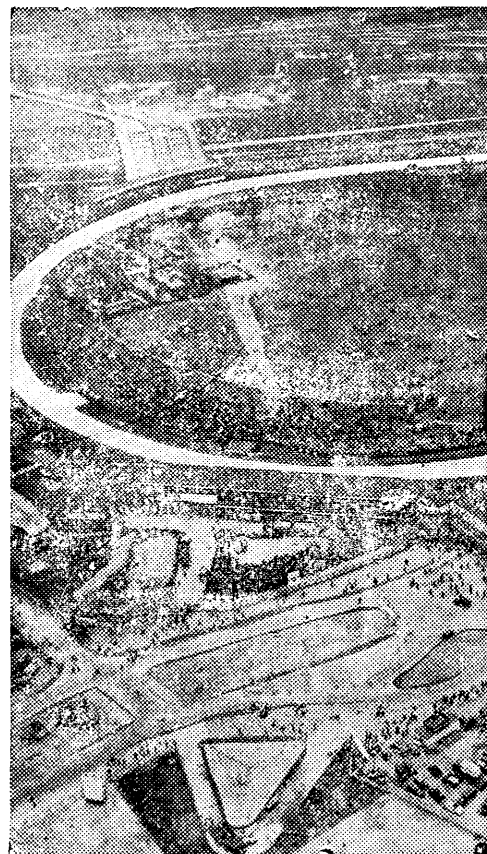
U SVIBNJU.

24. Radi nezadovoljstva u stranci kršćanskih socijala u Austriji odstupio je sa mjesta pročelnika dosadašnji vođa stranke Leopold Kunschak, a na njegovo je mjesto izabran profesor Krasser. — Štrajkaški pokret je u Grčkoj zauzeo velike dimenzije. — Sastav nove nacionalne vlade u Japanu je povjeren admiralu Saitu. — U uvodniku francuskog lista »Echo de Paris«, napisanom od poznatog Pertinaxa izašao je napadaj na generalnog tajnika Društva Naroda Sir E. Drummonda te se protivi, da Drummond postane engleski poslanik u Parizu. — U Melbourneu je australski motociklista Hubert Oppermann postavio novi rekord prešavši u dva sata 107 i po milja. — U Njujorku skupština poslanika odbila da primi projekt zakona o slobodnoj prodaji pive sa 2.75 po sto alkohola. Tako se potpuno učvršćuje »suha« vlada. — U Berlinu su komunisti demonstrirali protiv smrtne osude nad sedmero amerikanskih crnaca. — U Parmi u Italiji je održan deseti radio-kongres uz veliko učestvovanje. — U Đenovi je jedno dijete palo iz visine od trideset metara potpuno neozlijeđeno. — »Do X« se povratio iz Amerike u Berlin.

V E N I Z E L O S,
dosadašnji ministar predsjednik grčke vlade, koji je predao ostavku

25. Između Amerike i Engleske je došlo do sporazuma u pitanju otplate ratnih dugova. — U Braziliji je došlo do velikih političkih nemira, te je morala vojska uredovati. — Iza izbora 24. travnja sastao se prvi puta pruski sabor. — U Parizu su ministri Herriot, Tardieu i Flandin konferirali o pitanjima unutrašnje i vanjske državne politike. — Na konferenciji za razoružanje u Ženevi je raspravljano pitanje kopnenog razoružanja, te je u određivanju veličine topova došlo upravo do smiješnih predloga izaslanika pojedinih država. — Senat u Washingtonu je ovlastio Hoovera. da podijeli avijatičarki Ameliji Earhart za uspjeli zračni let odlikovanje amerikanskog križa. — 70 Birmanaca je osuđeno na smrt radi nereda počinjenih prošlih mjeseci. — Poznati njemački bariton Ludvig Hoffman, nazvan »leteći pjevač« postigao je rekord posebne vrste. 23. je pjevao u

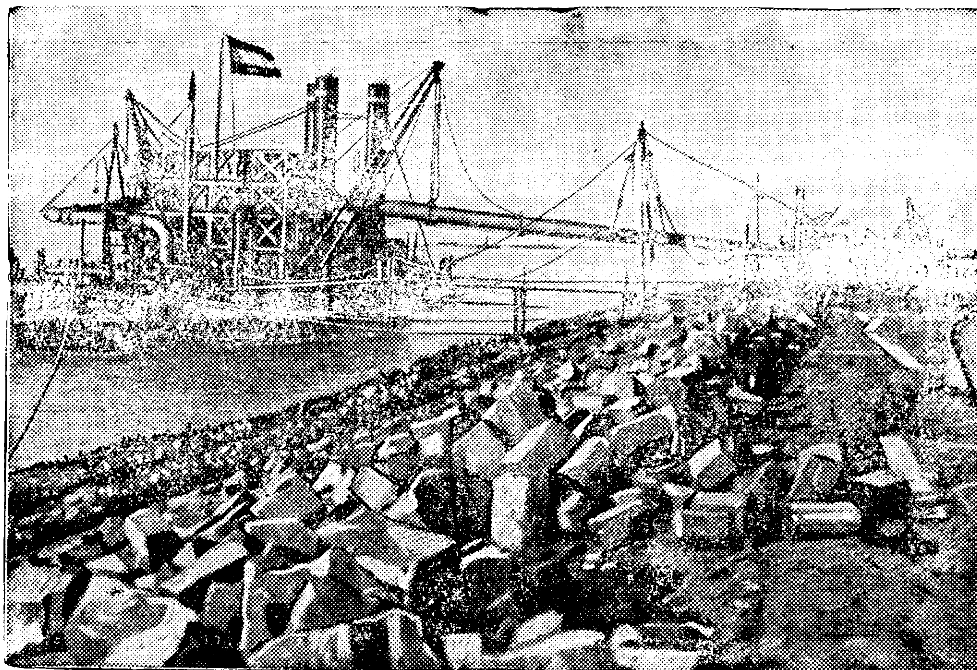
P O G L E D S A A V I O N A N A V E L I

Na tom su se trkalištu održale u svibnju veli
internacionalnih vozača i automobilskih mara
iz Če

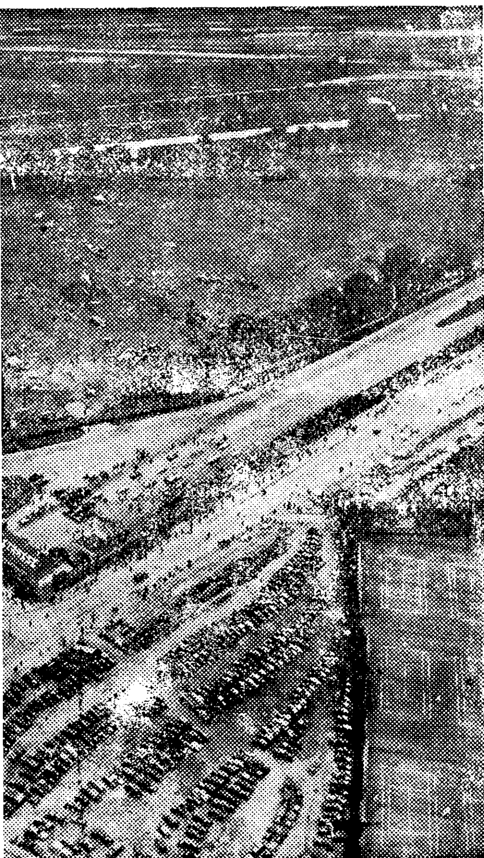
I PILOT ENDRESZ

je svojevremeno preletio ocean, u Rimu, gdje je imao prisustvo- nom kongresu oceanskih letača. 22. svibnja komemorirajući nje- se srušio upravo s onim apara- m je preletio ocean

NASIPOM SE ODJELJUJE ZUIDERSKO MORE U HOLANDIJI OD SJEVERNOG MORA

Nasip je dug 29 kilometara, a širok od 30 do 200 metara. Njegov rub strši nad vodom od 6 do 7·5 metara. Radovi oko nasipa trajali su punih devet godina, a završeni su 28. svibnja o. g.

) TRKALIŠTE „AVUS“ U BERLINU

tradicionalne automobilske utrke uz sudjelovanje ı. Tom je prigodom nastradao Juraj knez Lobković)slovačke

(OM SVOM PRIJATELJU!

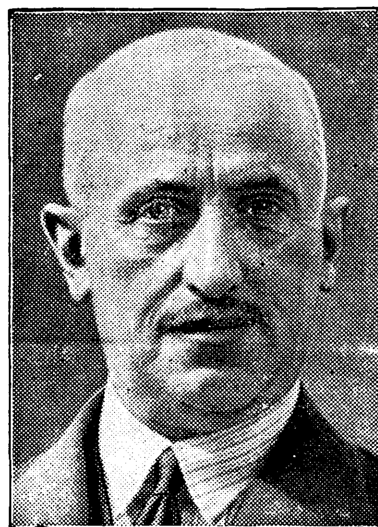
Gardenu, 24. se vratio u Berlin aeroplanom i pjevao »Simone Boccanegra«, a iza toga 25. se povratio isto tako u London da pjeva u operi.

27. Na Malti su raspisani izbori i konačno je uspostavljen ustav iz 1927. — U pruskom saboru, koji se sastao za izbor predsjednika sabora, izabran je hitlerovac Kerrl, te je tom prilikom došlo do nevjerovatnih scena. Poslije dobacivanja i vike došlo je do strahovite tučnjave između hitlerovaca i komunista te ih je nekoliko ranjeno. — U Grčkoj je sastavio novu vladu Aleksandar Papanastazius. — Produžen je ugovor o prijateljstvu i arbitraži između Turske i Italije, te je tom prilikom došlo do vrlo srdačnih odnosa između predstavnika pojedinih država.

28. U Austriji je došlo do velikih borba između socijalnih demokrata i hitlerovaca. — Na konferenciji za razoružanje u Ženevi došlo je do velikih razmimoilaženja između predstavnika pojedinih država u pitanju zračnog razoružanja. — U engleskom je parlamentu konačno primljen zakon o slobodnom radu kinematografa u nedjelju. — U Bratislavi je umro direktor higijenskog instituta dr Prausnitz kao žrtva bolesti, koju je zadobio čineći eksperimente s papigama.

30. Njemački kancelar Brüning na banketu strane štampe održao je govor, u kojem je izjavio, da Njemačka uza sva nastojanja ne može sama riješiti pitanje nezaposlenosti. Isti je dao ostavku, koju je Hindenburg primio. — U Španjolskoj je neuspio pokušaj komunističke mobilizacije.

31. Francuski socijalisti sa kongresa su izrazili pripravnost da surađuju s vladom radikala radi ozbiljnosti unutrašnje i vanjske situacije. Iste večeri se sastao odbor radikalne stranke, na kojemu su raspravljani uvjeti socijalista. — U novosastavljenoj japanskoj narodnoj vladi došlo je do nesuglasica, te je postojala bojazan za demisiju vlade. — Engleski »Times« donosi članak o velikoj opasnosti za unutrašnju stabilnost Njemačke, ako dr Brüning odstupi. — U Sofiji održan je veliki zbor zemljoradničke grupe »Aleksandar Stambolijski«, na kojemu se naglasilo pitanje zbliženja Bugarske i Jugoslavije kao državna nužda. — Mac Donald je izjavio, da je pitanje trgovine međunarodno, koje ne mogu države pojedince rješavati.

ALEKSANDAR PAPANASTASIU, novi ministar predsjednik u Grčkoj, koji je naslijedio Venizelosa

ŠETNJA PO MOZGU ČOVJEKA

Napisao Heinrich Scharrelmann - Prevela Maja Udier

Jednoga dana susretne me vila i obeća, da će mi ispuniti jednu želju. Nijesam zaželio ni dug život, ni uvijek punu novčarku, ni lijep dvorac, ni ovo ni ono, već sam iskreno poželio, da mi se ispune sve moje želje. Dakako to bijaše najbolje.

Iako se vila malko preplašila moje drzovitosti i zaprijetila mi se prstima, ipak mi se odlazeći nasmiješi.

Pošao sam svojim putem dalje. Nakon nekih sto koračaja, opazim, kako ispod ogromnog hrasta leži u travi neki stari debeli gospodin i spava. U sav je glas hrkao, a radi velike vrućine čelo mu se znojilo. Njegov bijeli prsluk dizao se i spuštao nakon svakog daha.

»O, dobri Bože!« pomislim ja, »kako je čovječje spavanje ipak nešto čudnovato! Ovdje u hladovini leži taj debeli starac i ne miče se, a ipak ne zaboravlja disati. Sve možemo zaboraviti: jesti, piti, boli srca i posjet, svoj imendan i novčarku, ali nijedamput ne ćemo zaboraviti u snu na disanje. Na nj zaboravljamo samo smrću. Kako je sada u glavi ovoga starca? Da li sanja ili spava dubokim snom ne misleći ni na što? Htio bih, da sam malen, vrlo malen, te da se prošećem po glavi tog gospodina pregledajući, kako je u njoj!«

Čim sam to rekao, starog gospodina je iznenada nestalo. Stajao sam u nekom dugačkom stubištu, bijelom kao snijeg, sa sjajnim stepenicama. Stubište ima mnogo zavoja, sa kojih se lijevo i desno odvajaju druga stubišta. Svaka se stepenica savija pod mojim koracima, jer nisu iz drveta, nego iz kože. Isto tako i zidovi i svod, sve je bilo vlažno kao poprskan pločnik. Po stubištu se vuku gore i dolje fine bijele žice i crvene kožnate cijevi, od kojih se katkad po koja trgne.

Gore na stubištu stajao je neki stari ćelavi čovjek sa dubokim brazgotinama na licu. On je držao u ruci jednu od crvenih cijevi i sve je poprskavao crvenom vodom, koja je tiho žuborila niz stube i vlažila stijene. Kad me opazio, poviče:

»O, eto posjeta!«

Pošao sam brzo gore, da sam stajao tik do njega. Tada ga zapitah:

»Tko si?«

»Ja sam čuvar stubišta, te moram sad polijevati stubište, skoro se već i osušilo! Mi sve zalijevamo bijelim sokom ili crvenom krvlju, a ne kako vi ljudi bistrom vodom.«

Na to sam se iznenadio, te ga začuđeno zapitam:

»A gdje sam ja?«

»Ti si u mozgu onog debelog starca, koga si spavajući našao ispod drveta!«

»Ovako nisam zamišljao mozak jednog čovjeka!« rekoh i još jednom se obazrem.

Tada se na lijevoj strani otvore vrata, kroz koja proviruje sobar. Dvaput trzne bijelom žicom, a zatim dođe treći, koji je nosio dva bijela svežnja, ispod svakog pazuha po jedan.

»Zar je dosta?« zapita sobara.

»Dakako!« odgovori ovaj, »ja sam dvaput trznuo, dakle trebam onda i dva svežnja!«

»A što ćeš s time?« upitao sam ga.

»Ah,« odgovori on, »na jednom je mjestu oštećena stijena moje sobe, pa bi na isto mjesto htio metnuti drugi komad.«

Treći čovječuljak čekao je koji čas, dok se drugi nije povratio, dajući mu oba naramka trošne kože. Time se spustio niz stube otvorivši zaklopac jedne modre cijevi i metnuo u nju kožu.

»Vidiš li,« reče mi onaj, koji polijeva stubište, »ako oboli mali dio kože, onda naši zidari donose svježu zdravu kožu iz crvenih krvnih žila!«

»Da, ali otkuda kože u krvi,« prekinem ga.

»Ono, što čovjek pojede,« nastavi, »ono dolazi najprije u želudac, gdje se hrana dovoljno razmoči i izmrvi, da ne ostane u grudama, i onda odlazi u crijevo. Tamo imade kao i ovdje mnogo vratiju. Kraj svakih vratiju sjedi čovjek i jednom rukom odabire iz crijeva, što je potrebno, a drugom baca u krvnu žilu. Krvni pak ljudi uzimaju pod svaku pazuhu po komad i nose onamo, gdje je potrebno. Istrošene kožice dolaze u modre krvne žilice, a konačno iza toga u crijevo!«

»O, i u krvi vas ima!«

»Da, da,« odgovori on, »u svakoj žilici je krvni čovjek za krvnim čovjekom, te donašaju sve, što naš stari debeli gospodin treba za svoje tijelo.«

»A tko vam kaže, što vam je činiti?« zapitam ga.

»To nam kazuje duša našeg gospodina! Ona stanuje ovdje u mozgu, ali nitko ju još nije vidio. Prema njezinoj sobi vodi bezbroj žica, koje vi ljudi nazivate živcima. Njih imade u cijelom tijelu. To su brzojavne žice duše. Prema tomu, na kojoj žici dade znak, da li ju dirne jedan, dva ili više puta, da li jače ili slabije, da li lagano ili brzo, svaki od nas odmah razumije, shvati njezine zapovijedi!«

Budući da je čuvar stubišta imao još vremena, pratio me, da mi još više toga pokaže u mozgu. Dođosmo do jedne krvne žile, i vidjeli smo, kako po njoj idu krvni ljudi. Svaki imade nekoliko crvenih tanjura pod pazuhom.

»To su krvna tjelešca, od kojih se stvara meso,« reče mi pratilac.

»A zašto su nekoje žile crvene, a druge plave?« zapitam ga.

»Sad ću ti pokazati jednu plavu žilu,« reče i povede me dalje. Već smo kod plave žile. I po toj su žili išli krvni ljudi jedan za drugim, i svi

su nosili crvene kolute, ali ovi nijesu bili tako svježi kao u crvenim žilama.

»Vidiš li,« reče mi vođa, »koluti se pokvarili, pa se moraju osvježiti!«

»Onda ih dobro bojadišete ili perete u salmijaku?«

»Ne,« odvrati on, oni dolaze u pluća, gdje se svaki crveni kolutić zadržava jedan čas na svježem zraku, što udisajem dolazi u pluća. Time postanu tamna crvena krvna tjelešca svjetlija i idu opet u crvenu krvnu žilu!«

»Kako vam je?« zapitam jednoga krvnoga čovjeka.

»Ah, nikako!« reče on. »Odviše imade krvnih tjelešaca. Želudac mi kaže, da naš gospodin odviše jede kuhano i pečeno i pije pivu previše. Do pluća ne dolazi dovoljno zraka, a da tamna i nečista krvna tjelešca opet postanu svježa!«

Na stubištu, kojim smo se uspeli, zatitra bijela žica, dakle jedan živac. I neprestano je titrao.

»To čini sobar trećega kutnjaka našega gospodina,« reče čuvar stubišta. »Naš gospodin naziva ovo zuboboljom. Sigurno se ovdje nešto pokvarilo, a čuvari javljaju duši, da odstrani pokvarene tvari. Ali nijedan krvni čovjek nije slobodan, svi su odviše zaposleni time, da se mnoga krvna tjelešca ponešto osvježe u plućima. Naš gospodin mora tako dugo trpjeti svoju zubobolju, dok se ne odstrane komadići kostiju i gnoj.«

Pošli smo dalje. Konačno izađosmo iz mozga i stajali smo na jednoj stepenici, koja vodi do kože na vratu.

»Ako si dosta vidio, možeš ovdje izaći,« reče mi moj vođa.

»O da, i odviše sam novoga vidio, već mi se sve vrti u glavi,« odgovorim mu ja.

»I ja mislim,« reče mi smiješeći se, »tako nešto ne vidi se svaki dan!«

Pruži mi ruku i otvori vrata. Budući su bila dugo zatvorena, sakupila se pred njima voda, koja je sada tekla napolje. To je bio znoj, koji će kroz kožne pore izaći. Osjetio sam svježi gorski zrak, a svom susretljivom pratiocu rekao sam zbogom, te sam se zaželio opet šetati po šumi kao pravi čovjek. Moja se želja odmah ispunila, a do mene je opet u travi ležao onaj stari debeli gospodin, koji je neprestano spavao i hrkao.

»Stari gospodine, stari gospodine!« povičem. On začuđeno otvori oči.

»Vi ne smijete piti toliko piva, ni toliko jesti kuhanog i pečenog mesa!«

»A što vi znate,« reče on ljutito, »ja ne pijem odviše!«

»Ipak, ipak,« odgovorim ja, »vi ste bolestan, krv će vam oboljeti!«

»Pa zar ste vi liječnik, da to znate?« poviče on bijesno.

»Ne, ne, ja nisam liječnik, ali mi je to rekao jedan vaš krvni čovjek!« rekao sam mu i otišao.

Dugo je gledao za mnom, i čini se, kao da me nije razumio...

MISIJE U GOLI

U travnju ove godine držale su se sv. Misije u Goli, mjestu na madžarskoj granici. Održaše ih misionari dominikanci o. Lujo Matijaca i o. Jordan Viculin. Uspjeh je bio odličan, a to se

1. Kruničarke u procesiji. — 2. Vatrogasci pred baldakinom u procesiji. — 3. Skupina mladića kruničara u Goli

ima zahvaliti domaćem župniku preč. Jurju Župancu te popularnim misionarima. Osnovana je bratovština sv. Krunice sa skoro hiljadu članova. Donosimo neke slike, koje pokazuju neke momente iz tih svečanih dana.

KNJIŽEVNI SUSRETI

Dr I. Rogić: »KATEDRALA U ĐAKOVU«. Knjiga je izdana prigodom pedesete godišnjice Štrosmajerove katedrale. Učeni pisac je u prvom dijelu »Pogled u prošlost« prikazao značenje katedrale u povijesti biskupije srijemske i bosanske. Ona je ujedno spomen na prvu katedralu i osnutak srijemske biskupije, koja se rađa u krvi mučenika. U daljnjim je naslovima iznesena povijest srijemske i bosanske biskupije te borbe za vrijeme arijevačkog krivovjerja, zatim pod nevjerničkim jarmom te konačno za najvećeg širenja bogumilskog krivovjerja. U zadnja dva dijela pisac upozoruje i na simboličko značenje katedrale. Drugi dio sadržava povijest same katedrale, a u trećem dijelu su iznesene četiri izvanredne arhitektonske odlike i to proporcija i simetrija, vertikalna linija, glavna kvadratura i dekoracije. Dalje se opisuje samo svetište, kripta i pročelje te simbolika unutrašnjosti i slikovitost vanjštine. Četvrti dio obuhvata skulpturu s pojedinostima glavnog i pokrajnih oltara, propovijedaonice i rezbarije te vajarske umjetnike. Konačno najopsežniji dio je posvećen slikarstvu, jer slike Aleksandra i Ljudevita Seitza stavljaju katedralu u red prvim umjetnina. Knjiga je ukusno i bogato opremljena sa 30 umjetničkih reprodukcija te i s te strane zaslužuje potpuno priznanje. Naručuje se kod »Naklade katedralskih izdanja« u Đakovu uz cijenu: broširana Din 24.—, uvezana u platno Din 36.—. Album s 20 slika Din 12.—. Omot sa 20 razglednica Din 16.—.

»NJEZINIM MALIM PUTEM«, osam razgovora sv. Terezije od Maloga Isusa s jednom »malom dušom«. Knjižicu su priredile ss. bosonoge karmelićanke. Uvod je napisala gđa Š. Jurkić. Sliku uz uvod je narisao g. Gabrijel Jurkić. Omot ima višebojnu sliku sv. Terezije u izvedbi glasovite beuronske škole, pa je tako knjižica vrlo ukusno opremljena.

»Težak je zemaljski put,« kaže u svom uvodu gđa Jurkić, »što ga mora prevaliti ljudska duša. Taj put pun je zapreka, tegoba i stranputica. A ljudska duša treba da stigne do onoga jedinoga cilja: do Boga svoga. Kolike su duše slabe i malene i same mučno prevaljuju te teške puteve zemaljske. Trebaju vodiča, koji će im pokazati laganiju stazu, siguran put, na kojem neće smalaksati. I evo, za vodiča im se nudi jedna svetica, sve poziva, da ju slijede...« To je, eto cilj ove knjižice: pružiti p u t o k a z kroz poteškoće života i to na što lakši način, kako to može samo biti u društvu opće obljubljene male Svetice. Naručuje se kod Knjižare Nar. Prosvjete, Zagreb, Kaptol 29. Cijena Din 10.—.

»UKLETI HOTEL«, lakrdja u jednom činu. Prijevod sa Poljskoga. 8 muških lica. Lakrdija je vrlo duhovito obrađena. Glavno lice dolazi iz provincije u jedan veći grad i tu se u hotelu zbiva niz vrlo komičnih prizora, koje, što je najvažnije, može vrlo lako izvesti svaka diletantska grupa. Jedna velika prednost ovog komada je ta, da ga mogu izvesti i samo muška i samo ženska lica, a mogu to biti i mješovita lica. U opširnoj uputi, kojom se odlikuju sva izdanja Društvene pozornice, navedeno je, kako se to može udesiti na vrlo jednostavan način. Radi toga će komad vrlo dobro doći svakom društvu, koje se bavi glumljenjem. Komad je izdanje »Društvene pozornice«, Zagreb, Kaptol 29, ili Trg Kralja Tomislava 21, pa se na tu adresu i naručuje uz cijenu od Din 15.—. Dosad su izašli u nakladi »Društvene pozornice« još i ovi komadi: »Rasipni sin«, »Za zemljom«, »Dođi, idi za mnom«, »Mali ptičari«, »Dvije majke« i »Četiri dječje glume«.

KUĆANSTVO

KUHINJSKI RECEPTI.

Juha od makarona. Kuhaj juhu od telećih kosti i zelenja dva sata, zatim je procijedi začini zapržkom od maslaca i brašna, te metni u nju u slanoj vodi prokuhane makarone. I ribani parmezanski sir daje juhi dobar ukus.

Kuhana jaja sa umakom. Metni u jednu šerpu vode malo octa i soli, pa kad zavrije stuci oprezno jedno jaje za drugim i spusti u vodu. Dvije do tri minute tresi posudu sa jajima da se bjelanjac skupi, zat'm ih izvadi sa žlicom koja ima rupice, složi na zdjelu i ponudi sa umakom od rajčice, sardelica ili senfa.

Pirjanjena mrkva. Mlade mrkvice dobro operi, odreži korijen i lišće te naribaj na ribež. Pirjani na maslacu, dodaj malo soli i šećera, te pomalo zalijevaj vodom ili juhom, dok postane mekano.

Rolada od čokolade. Miješaj 6 žumanjaka sa 12 dkg šećera, dodaj 8 dkg ribanih badema, dva rebra ribane čokolade, 5 dkg brašna, žlicu ruma i malu žlicu praha za pečenje. Mješavinu peci u tepsiji kao prst debelo, pečeno iskreni na dasku posutu šećerom, namaži ugrijanom marmeladom te savij. Odozgo pospi šećerom.

Torta sa jagodama. Načini na daski tijesto od 30 dkg brašna, četiri žumanjka, četiri dkg šećera i 20 dkg maslaca te peci u obliku za tortu, pečeno izvadi, pusti da ohladi, odozgo prevuci sa snijegom od tri bjelanjca i 5 dkg šećera, pokrij gusto sa vrtnim jagodama, pospi šećerom i metni 10 minuta u vruću pečenjaru, da se načini korica. S. A.

FILMSKI SVIJET

KINEMATOGRAFIJA U RUSIJI.

Sovjetska vlada pridaje posebnu važnost kinu, kazalištu, plesovima, glazbi i t. d. To se dobro opaža po velikim troškovima, koji su za to izdani, a posebno za kino, koje u Rusiji uživa osobito povlastice.

Na Prvoj olimpijadi umjetnosti, koja se držala u ljetu g. 1930. u Moskvi, »kinematografska olimpijada« je imala počasno mjesto. Iz svih krajeva Rusije su došli redatelji, umjetnici i tehničari u Moskvu noseći svaki po jedan film kao plod svoga rada, i prema tome možemo zamisliti, koliko je kinematografija u Rusiji napredovala. Tada je već u Rusiji bilo 5.200 kinematografa sa 2,200.000 mjesta, što je razmjerno velik broj.

Kongres, koji se sastao u jednoj dvorani u Kremlju, zaključio je, da se osnuje velika tvornica za zvučne aparate prema sistemu inženjera Chorina i Tagera.

Na kongresu su bila raspravljanja vrlo važna pitanja: kako da prosti narod zavoli kino; izvoz sovjetskih filmova u inozemstvo te kako da se upotrebi film za propagandu. Pitanja su pobudila veliku pažnju na kongresu.

Usto se mora spomenuti, da boljševička vlada izgrađuje ruski Holliwood. Taj rad su započeli g. 1928. Ta će ogromna gradnja biti dovršena 1933. Ruski Hollivood će imati umjetničku i tehničku školu. Sve se to izrađuje na najmoderniji način.

Sovjetski filmovi obrađuju ratarske radove, kirurške operacije, narodne običaje i druge zanimljive stvari iz dnevnog života.

Od umjetničkih filmova vrijedno je dosada spomenuti »Pacifik«, zvučni film i »Pjesmu«, u kojem su prikazani različiti pogledi na socijalistički rad. Svi ti filmovi obrađuju pitanja filozofskog i socijalnog sadržaja: život pojedinca, ulogu žene u društvu i dr.

Prema svemu se tome vidi, da se boljševici drže Lenjinove: »Od svih umjetnosti, za Rusiju je najvažnija kinematografija.« Oni su duboko uvjereni o velikom utjecaju filma na narod te se iz toga vidi, koliko su nas u tome pitanju prestigli. Vrijeme je, da se to pitanje shvati, te da se zadrže i steknu one pozicije, koje boljševici nastoje za sebe osvojiti.

KINEMATOGRAFIJA U KINI.

Kina, o kojoj se danas raspravlja više nego ikada radi zabrinutosti za mir na dalekom Istoku ima razmjerno vrlo razvijenu kinematografiju. Dosta kina postoje tek po većim gradovima, a u drugim dijelovima ima ih vrlo malo. Veliki gradovi imadu veliki broj kinematografa, koji su najmodernije instalirani i uređeni. Tako Tientsin ima dvanaest velikih kinematografa. Osim napomenutih ima po gradovima ogroman broj kina, koji služe većinom u reklamne svrhe. U engleskim, američkim i francuskim kolonijama postoje posebna kina po kasarnama i školama.

Prikazivani su filmovi u većini američki, a ima ih i njemačkih. To su isti filmovi, koji se prikazuju u Evropi ili Americi te se otprilike godinu iza toga daju u Kini.

ZDRAVLJE

Pušenje i probava. Neki engleski medicinski tjednik donosi ovo: »Posve je opravdano, dapače i veoma korisno za probavu ako iza jela popušimo jednu cigaru, jer duhan izvrsno djeluje na želučani sok. Za to se probava brže obavlja pomoću jedne ispušene cigare. Svakako je u tom pogledu duhan pred likerom, za kojeg mnogi drže, da je veoma dobar za probavu, pa ga za to piju poslije obilnog uživanja jela. Naprotiv opet škodljiv je duhan za probavu, ako pušimo prije jela; jer slabi želučani sok, pa time gubimo tek.«

Glazba kao lijek. Nije tome dugo, da su se neki liječnici dali na novo naučno polje u medicini, a to je proučavanje djelovanja glazbe na pojedine bolesti.

Ima bolesti, kojih liječenje ovisi poglavito od duševnog utjecaja. To je opće poznata stvar, ali ipak se na njoj dosada vrlo malo radilo. Jedan od tih važnih pomoćnih faktora u liječenju nekih bolesti je glazba. Sama glazba je umjetnost osjećaja te na ljude kudikamo više utječe nego li slikarstvo i likovne umjetnosti. Ona može biti od velikog utjecaja pri strahu i uopće svakoj razdražljivosti. Mi na to sigurno malo pazimo, ali je vrlo poznata njezina uloga, kad majka uspavljuje svoje uznemireno dijete pjevanjem. Sugestivna moć govora jest moćno oružje protiv uzbuđenja, očaja i nemira. U tome su govor i glazba vrlo blizu. Zvukom našega glasa možemo utjecati na duševno stanje svakoga, te u tom slučaju glazba nastupa u obliku hipnoze. Stari Grci su to poznavali, te je Platon postavio tri vrste utjecaja glazbe na ljude i naglasio, da je čovječja volja potpuno potčinjena glazbi. Često su Grci pred bolesnicima izvodili posebne milozvučne zvukove, jer su držali do njihovog dobrog uticaja.

Osim djelovanja glazbe na slušaoca, isti utisak ona proizvodi i na samog svirača. To se opaža na udarcu pulsa, za koji se dokazalo, da se njegovo stanje pri slušanju glazbe osobito poboljšava. Taj podražaj je neposredno u vezi s muzičkim osjećanjem. Uostalom to se dnevno opaža pri stupanju vojnika, a i nama samima pri slušanju neke koračnice ili plesa instinktivno noge same od sebe počinju igrati.

U berlinskoj bolnici »Charité« činio je profesor Bruck te pokušaje među bolesnicima. Za programa, sastavljenog iz vrlo ozbiljne sentimentalne glazbe, koju su izvodili čelo, violina, harfa i orgulje, djelovanje je bilo porazno i izazvalo pogoršanja težih bolesti. Naprotiv laka, vesela i bučna glazba izazvala je duševno umirenje i raspoloženje, što je sve pomoć za ozdravljenje.

Nema sumnje, da će proučavanje ovog novog pomoćnog sredstva pri liječenju otkriti još mnoge druge činjenice i da će glazba naskoro u medicinskoj praksi postati sasvim potreban i običan lijek.

SVEGA POMALO

Zasluženo odlikovanje i priznanje solidnog rada našeg obrtnika. Poznati zagrebački građanin gosp. Filip Baum, koji proizvodi željezno i mjedeno pokućstvo, odlikovan je na međunarodnoj izložbi u Londonu sa Grand-prix, te zlatnom kolajnom za svoj ukusni i solidni rad. Srdačno čestitamo.

Boje mora. Učenjaci su od davnine istraživali, zašto dva mora: Crveno more i Žuto more imaju drukčije boje nego ostala mora. Voda se Crvenog mora ružičasto prelijeva, dok je voda Žutog mora žućkaste boje. Mislilo se, da je voda Crvenog mora ružičaste boje zbog crvenkastog pijeska, koje u nj nanose razne rijeke; a Žuto more da ima žućkastu boju radi blata, koje u nj nanose kineske rijeke. Kasnije se ustanovilo, da i ružičastu boju Crvenog mora i žućkastu Žutog mora stvaraju sitne životinjice naljevnjaci, koje žive u neizmjernim količinama u tim morima.
M. T. M.

Rentgenov aparat u službi protiv krijumčara. U Južnoj Africi, gdje postoje najveći rudnici dijamanata na svijetu, naveliko se krijumčari dijamantima radi visokih carina i poreza, koje su uvele engleske kolonijalne vlasti. Carinski organi se služe najmodernijim sredstvima za suzbijanje krijumčarenja. Pošto ima krijumčara, koji progutaju ili u kožu sašiju dijamant, carinska stanica južno-afrikanske Unije ima jedan veliki Rentgenov aparat, te se pred taj aparat izvode svi sumnjivi ljudi, koji rade s dijamantima. U tom slučaju se progutani dijamant vrlo lako nađe.

Div Naki i njegovi prinčevi od pola metra. U jednom berlinskom varijeteu prikazuju se četiri neobična ljudska bića. To su div Naki i njegova tri vjerna druga, patuljci, koji nose zvučne naslove prinčevi Dajmling i Bob i princesa Margita. Takvim ih je naslovima publika nazvala. Prinčevi imaju po 37 godina a princeza 19. Princ Dajmling je visok 59, a princ Bob i princeza Margita 60 cm. S njima je stalno orijaš Naki, koji je visok 210 cm.

Književnici mijenjaju državljanstvo. Takav slučaj se desio sa poznatim romanopiscom Remarqueom i publicistom Emilom Ludvigom. Njemačke poreske vlasti tražile su od njih da plate porez za svoju imovinu koja se nalazi u stranim državama. Oni su prešli u švicarsko državljanstvo, iako i jedan i drugi imadu u švicarskim bankama oko osam milijuna maraka.

Porez na brakove bez djece. Talijanska je vlada primila novi zakon o plaćanju poreza na brakove bez djece, jer je broj brakova bez djece u Italiji veći nego li u Francuskoj, koja je prije rata u tom zauzimala prvo mjesto. Od tog se poreza izuzimaju oni brakovi, za koje se liječnički utvrdi, da po prirodi ne mogu imati djece.

Nezaposlenost. Često se navode velike brojke vojnika, koji su u svjetskom ratu bili na ratištu. Američki general Nikolas Merej Batler u svom govoru u Londonu navodeći potrebu brisanja ratnih dugova ustvrdio je, da broj nezaposlenih radnika u svijetu daleko nadmašuje broj vojnika u svjetskom ratu. Američka državna kasa je prošle godine primila u ime otplate ratnih dugova 230 milijuna dolara, a za ublažavanje besposlenosti izdala je 290 milijuna. Toliki nezaposleni su opasniji za mir od vojnika u svjetskom ratu.

Hodočasnička moda. Poznato je, da ženske kod primanja u audijenciju kod pape moraju biti vrlo čedno obučene. Neka engleska tvrtka je bacila na tržište posebnu »uniformu za hodočasnice«. Ta je odjeća crna, duga, oko vrata zatvorena, s drugim rukavicama. Uz nju je još plašt iz crnih čipaka. Kako javljaju, engleske hodočasnice će u takvoj nošnji ići u Rim.

Neobična operacija. Pitsburški kirurg dr Morris je izvršio vrlo tešku operaciju na nekom 14-godišnjem dječaku. Taj je pri padu izranio slezenu i dobio veliko krvarenje, a usto su se pojavili znakovi otrovanja. Kad je već svaka nada u život bila izgubljena, kirurg je uz pomoć dječakova oca, koji je tu bio liječnik, oduzeo dječaku polovicu krvi i spremio ju u cijevi uz normalnu tjelesnu temperaturu. Krv je pročistio i ponovno ulio bolesniku u ruku. Za to je vrijeme otac dječakov odstranio slezenu. Bolesnik je podnio transfuziju krvi i stanje je krenulo na bolje.

ZMIJSKI KRALJ

PRIČA DJEDA ĐURE
NAPISAO MIJO FILAJDIĆ

Djed Đuro uredio kolibu, kao što se već običaje u onome kraju. Iznutra prigradio za sobicu. Tu spava. Onda je tu mala kuhinjica s ognjištem. Kao u staro doba. Tu kuha jelo. A pored kuhinje nalazi se mala izbica. Tu spravlja mast, brašno, sol i što već treba za jelo.

Iza kolibe malena je štalica za kravu. Osim pseta, mačke i čvorka u krletki nema ništa drugo uz djeda Đuru. Ponajviše je on tako osamljen sa svojim životinjama. Svakoj je dao ime. Kravi Maculja, jer je macasta. Psu Šarko, jer je šaren. Mačku Mika, a čvorku Žarko.

Kadgod se zapripovijeda s njima, da ti se čini, e je neko kršteno čeljade kod djeda Đure.

»Ej, moj sinko! Ne ide to tako. Danas bi svatko htio da gospodski živi. Malo raditi, dobro jesti, fino se oblačiti i biti uvijek zdrav. Mora kadgod i bolest doći. To će već proći! Opet ćeš ti skakutati i fićukati! Čuješ li, Žarko? Što si se skunjio? Valjda su ti lađe potonule. Ta mani, čo'če Božji! Kad bih ja odmah legao, čim malo u trbuhu zašarafi, vi biste svi poginuli. Ne ide to tako. Ne daj se! Kakav si ti momčić? No, no! Vidiš, da nije tako jako. Znao sam ja, da si ti junak. Hajde, srkni malo vodice! Sjutra će već biti bolje. Daće Bog!

Tako govori djed Đuro i Maculji i svima.

No kad djedu dođu iz sela djeca, onda se tek raspripovijeda. Najljepša je njegova priča o zmijskom kralju. On je priča samo o svetoj Ani. To na spomen svojoj pokojnoj drugarici Anki. Pred puno godina umrla starica. Ugrizla je riđovka. Prekasno su išli po liječnika.

*

Tako vam je bio zmijski kralj. Kao u svakoga kralja tako i u njega bila na glavi kruna. Divna! U njegovoj je šumi bila malena čistina. Tako kao u našem Pribukovcu iza brda.

Ali nikome nije bilo pravo poznato mjesto, na koje bi dolazio po ljetu dan na dan taj zmijski kralj da se sunča. Jer ona čistina bila je duboko i daleko u šumi. A šuma stara, pa gusta kao tamna noć. Samo se za put onamo znalo. No svatko se bojao poći njime.

Zmijski bi kralj — tako kaže priča — izašao na onu čistinu kad sunce prižge.

A kad bi se zmijski kralj počeo sunčati, uvijek bi skidao krunu sa glave. Metao je pored sebe na travu. I kada bi netko mogao onamo prostrijeti bijelu maramicu, kralj bi na nju stavio svoju dragocjenu krunu punu bisera i smaragda.

Dočuo za to i nekakav momak, pa zašao u onu šumu, da će potražiti čistinu i mjesto, na kojemu se sunča zmijski kralj. Ponio sa sobom bijelu maramicu. Zajašio na dobra konjica. I hajde, hajde, hajde.

Devet je dana jahao. I devet noći. Niti što jede, niti što pije. Samo da prije dođe na čistinu i do krune smijskoga kralja.

Kad u podne devetoga dana izbije momak na čistinu u šumi. Vidi, da je u travi velika zmija. Smotala se u klupko. Izdigla malko glavu. Pa sve lijevo, desno. Kao da se kupa na suncu. Oblizuje usnice rašljastim jezikom.

To je zmijski kralj. Na glavi mu kruna puna bisera, smaragda, rubina i safira. Ljeska se o suncu. A bliska, da ti se oči zabliješte.

Sakrio se momak za bukvetinu. Konja odveo podalje odatle i privezao za nekakvo drvo. I gleda, gleda. Srce da iskoči iz njedara. Ali, eto, nema kuda ni kamo. Treba pričekati do sutra. Raširiće bijelu maramicu na travu, na ono mjesto, kamo izlazi zmijski kralj da se sunča.

Zbilja, sutra dan on učini tako. I zamalo eto ti zmijskoga kralja. Dopuze do maramice. Ogleda je. I malo zanjiše glavom. Lijevo, pa desno. A onda položi glavu na maramicu.

I jesi li ga vidio! Spuznu mu kruna s glave.

Onaj momak je upravo na to čekao. Ali što sad? Zmijski se kralj ne miče od maramice.

Ne potraja dugo. Zmija otpuzi malo u stranu. Smota se. Položi mirno glavu na ono klupko. Zatvori oči. Kao da spava.

Onoga trenutka došulja se momak do maramice i — ćap! Zgrabi maramicu i krunu na njoj. Odveza konja, pa na njega! Bježi!

Topot konja probudi zmijskoga kralja. Kad se on ogledao, vidi, da mu nema krune ni maramice. Dosjeti se jadu. Ciknu, da se sva šuma potresla i oživjela od bezbroja zmijskih siktaja. Sa svih strana navalile zmije. Velike i male. Da čuju, što se to zbi.

Kralj ni bijele, ni crne, već u propanj, pa za jahačem. Kao da šumski duh odapinje velike strelice sa svoga luka, tako sijevaše naprijed zmijski kralj u velikim skokovima.

Ali i jahač je odmicao. U propanj! Sada ili nikada! Jahač upravo utrčao u svoje dvorište. Malo, i da zatvori vrata, pa je slobodan. Ali upravo u isti onaj čas sustiže i zmijski kralj. Pograbi konja za rep. Povuče natrag. A onda đipnu na leđa onome momku! Pa za vrat!

Kako ga je nemilo ugrizao, onako se s njim zajedno stropoštao na zemlju. Momak ostade na mjestu mrtav.

Onda zmijski kralj uze svoju krunu punu bisera i smaragda, rubina i safira, pa u pratnji bezbrojnih zmija otskače natrag u onu šumu.

Poslije se više nije čulo da je itko išao tragom onoga momka, da okuša sreću s krunom zmijskoga kralja.

Nije moja Anka išla po krunu zmijskoga kralja. Išla je da nabere gljiva. Kako uvijek. Onoga puta pecnu je ljutica guja, i sad sam ja sam kao stari panj u kolibi. Do Božje volje.

Š A L E

Neizvjesnost. M a j k a: »Što se tako kiselo držiš?

K ć e r: »Ah, kavalir mi je stao na kurje oko.«

M a j k a: »Pa zašto mu nisi to rekla?«

K ć e r: »Nisam znala, da li je zgodno priznati, da imam kurje oči.«

Domaće. G o s t: »Slušajte, što to pliva po juhi?«

G o s t i o n i č a r: »Za Boga miloga, pravite se, kao da nikada niste nijedne muhe vidjeli!«

Strah. O n a: »Isuse, Isuse, Miho!«

O s i g u r a n i k: »Što se toliko dereš?

O n a: »Gori, zar ne osjećaš?«

O s i g u r a n i k: »Idi zbogom! Ja se bojim, da se već nije ugasilo!«

Razumno. Ž e n a (pred zlatarskim izlogom): »Kad bi imala ovu ogrlicu, uvjerena sam, da već ne bi imala ni jedne želje na svijetu!«

M u ž: »Molim te, idi! Promisli, kako bi tek taj život pust i dosadan bio, kad čovjek ne bi imao nikakve želje!«

Žao joj vlasulje. K s a n t i p a (mužu): »Digni tu vlasulju s glave, da ti je ne pokvarim, kad te budem klofala.«

Nepotrebna opomena. Ž u p n i k: »Danas, kad sam išao u crkvu, vidio sam vas gdje radite. Toga ne smije biti, jedan dan u sedmici mora čovjek počivati.«

»O ne bojte se, gospodine župniče, sutra ne ću raditi namjesto nedjelje.«

Dobro razlaganje. A r o n (staretinaru): »Izače, koliko stoje cipele?«

I z a k: »Sto dinara.«

A r o n: »Evo odmah pedeset. ‚Tko brzo daje, dvostruko daje,' vele ljudi.«

I z a k: »U tom slučaju stoje dvjesto dinara.«

Nesvijest: M u ž: »Tvoja je zadnja novela upravo zgodna!«

Ž e n a-s p i s a t e l j i c a: »Šta misliš, kad mi je ta ideja na pamet došla? — Posljednji put, kad sam radi nove haljine pola sata u nesvijesti ležala.«

Samilost. U d o v a c: »Slušajte, gospođo, vi žalite za svojim mužem, a ja za svojom ženom. Ne bi li bilo zgodnije, kad bi skupa žalili?«

Mjesni vlak. P u t n i k: »Što je danas vlaku, da tako lagano vozi?«

S p r o v o d n i k: »Danas imamo nekoliko košara jaja sobom.«

Na izložbi blaga. »Zašto su ti čuvari na toj izložbi svi tako dugački i mršavi?«

»To je tako odbor naročito odabrao, da odebljalost marve dođe do jačeg izražaja.«

Dobar odgovor. L i j e č n i k (đacima u bolnici): »Mišić na nozi ovog bolesnika se pri prelomu tako povrijedio, te je noga postala kraća, radi čega bolesnik šepa. Što bi vi u tom slučaju radili, gospodine Kadniću?«

Đ a k: »Šepao bih.«

Umjetnik nad umjetnicima. »Slikar Skaza je tako krasno naslikao zimski krajolik, da te zima hvata, kad ga gledaš.«

»To nije ništa. Kad bi ti vidio ‚Zabrinutog čovjeka' od slikara Zmaze! To je tako naravna slika, da se na prvi pogled odmah i ti zabrineš!«

Solidan otac. Ž e n a (mužu): »Uboge li naše djece! Jutrom, kad ustaneš, već su svi u školi, a navečer, kad stigneš iz krčme, svi su u krevetu! Ne bi li im se barem dopisnicom javio?«

Bezobrazluk. »Što je previše, previše. Tom barunu, koji se eno vozi automobilom, pred tri mjeseca sam napravio potpuno novo zubalo. Sinoć sam ga potražio da mi plati, a on me osorno odbio, a k tome, pomislite, kolikog li bzobrazluka: škripao je na mene mojim vlastitim zubima!«

Udruženim silama. G o s p o đ a: »... Još nešto vas moram upozoriti, prije nego vas primim, moj muž zna biti na časove vrlo osoran!«

K u h a r i c a: »Ništa za to, gospođo! Sada smo dvije!«

Blagoslov Božji. S t a n a r (koji ne voli glasovir): »Kako to, da vaša žena, koja je prije vječito svirala glasovir, više uopće ne svira?«

G o s p o d a r: »Otkada ima djecu, ne dospijeva.«

S t a n a r: »Oh, ipak su dakle djeca blagoslov Božji.«

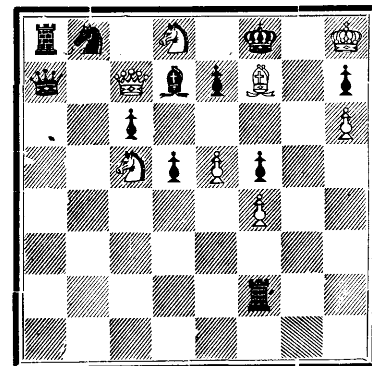
Iskustvo. »Zašto se uvijek spominje božica pobjede, a nikada bog pobjede?«

»Kada se oženiš, razumjet ćeš!«

Š A H

Problem broj 11.

Ante Sorić, Split

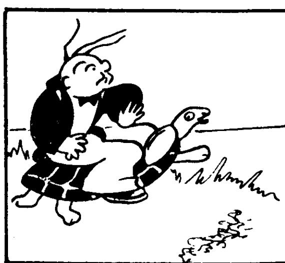

Bijeli matira u tri poteza.

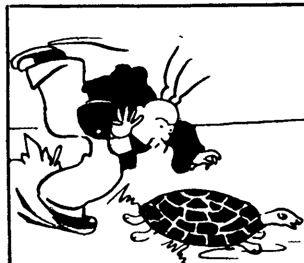
DOBRIJAN JAŠI NA KORNJAČI

Već Dobrijan nema
mladog konja vrana,
na kojem je jahô
još za mladih dana.

Gledajte ga, kako
na kornjači jaši,
i sličan je pravom
silnom turskom paši.

Al je žabi dosta
i trke i truda
te eno već bježi,
Bog sam znade, kuda.

Za njom čika ljutit
kao strijela juri
i kô pravi slijepac
u vodu zagnjuri.

MODA

ŠALOVI I DRUGI UKRASI.

Ne postoji samo jedna vrst šalova i ukrasa. Prema različitim kostimima se upotrebljuju različite vrste. Udešavaju se već prema haljinama, njezinim ukrasima te često u vezi s kapicama i drugim ukrasima na glavi. To je zapravo polje fantazije, kojoj moda danas mnogo toga prepušta.

Na našoj slici se vide tri različita šala, koji nisu nimalo svi jednaki.

I. Uz šal se nalazi kapica te je to zajedno udešeno za sportsku haljinu. Obično su šal i kapica iz trikoa s malenim očicama. Na krajevima su ukrašeni malenim ružama, izrađenima kukicom iz vrlo fine vune. Boja se uzima obično slična boji kostima ili nešto življa, a ukrasi u obliku ruže su redovno sasma druge boje.

II. Na drugoj slici je šal iz baršuna ili atlasa u dvije boje, koje se izaberu tako, da zgodno odgovaraju boji toalete. K tome se uzme uža vrpca u istoj boji za šešir iz slame.

III. Uz već napomenute može se uzeti šal u tri boje. Načinjen je iz baršuna i svile zajedno. Povezan seže do pasa. Rubovi se mogu obrubiti svilom, crepom ili laganom vunicom. Uz to se uzima malena pustena ili slamnata kapa. Obrubljena je raznobojnom tkaninom.

IV. Haljina iz tussor svile s kratkim rukavima i šalom iz bajadero svile.

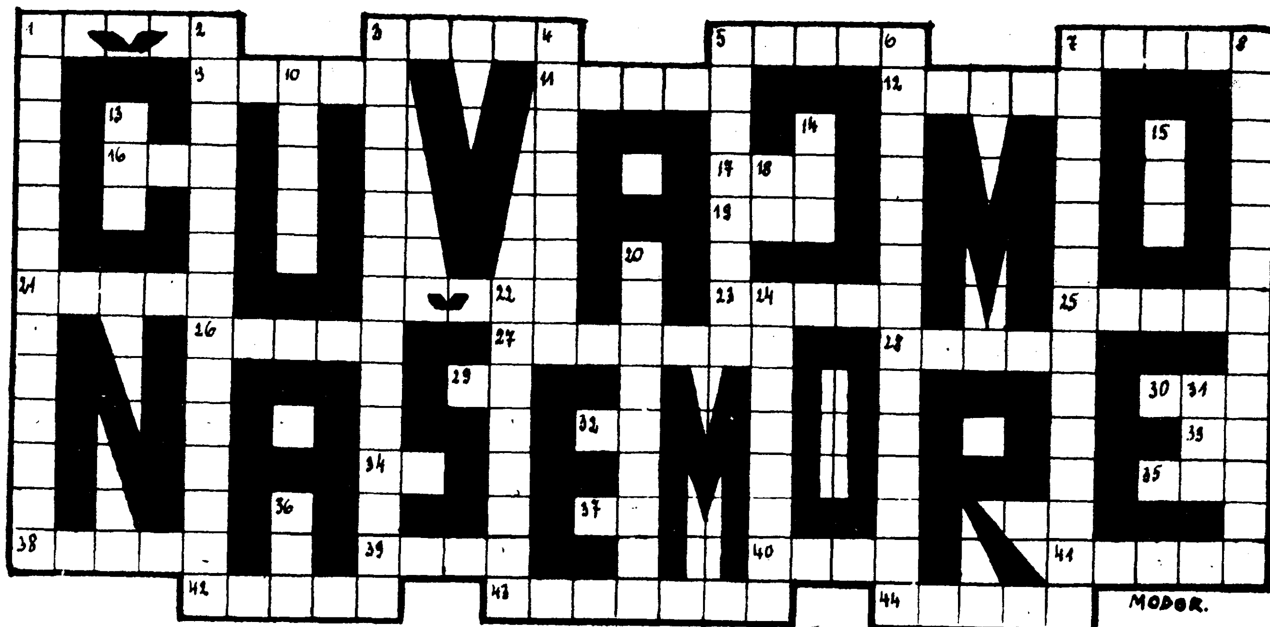

Ilustrovani tjednik „Obitelj" izlazi svake nedjelje. Pretplata 30 Din na tri mjeseca, za inozemstvo 3 dolara godišnje. Pretplata se plaća unaprijed Rukopisi se ne vraćaju. „Obitelj" izdaje Konzorcij Kuća Dobre Štampe. Za izdavača i uredništvo odgovara Dr Josip Andrić, glavni urednik „Obitelji, Zagreb, Trenkova 1. Adresa uredništva i uprave „Obitelji": Zagreb, Trg Kralja Tomislava 21. Telefon 54-17. Ček. rač. pošt. šted. br. 33.536. „Obitelj" se tiska u Tiskari Narodnih Novina u Zagrebu. Za tiskaru odgovara V. Kirin, Zagreb, Deželićeva ul. 2.

Z A G O N E T K E

1. Križaljka

Sastavio *Zl. Modor,* Srij. Mitrovica

Okomito: 1. Opera od Čajkovskog. 2. Danteovo slavno djelo. 3. Opis, razlika (str.). 4. Razdražljiv, nestrpljiv. 5. Pokrajina u Palestini. 6. Vrijeme, dok je ispražnjena stolica vladara, pape ili biskupa. 7. Udešen prema podneblju i naravi zraka. 8. Nauka o čovjeku. 10. Slavni njemački matematičar. 13. Grčko slovo. 14. Mjesec. 15. Ilirac. 18. Prijedlog. 20. Grčki komediograf. 22. Grad u Hrvatskoj. 24. Spremište starina (str.). 31. Svako voli. 36. Zamjenica.

Vodoravno: 3. Žalostan, tužan. 5. Grčki otok. 7. Mitološka vračarica. 9. Biljka nametnica. 11. Nauka o ćudoređu. 12. Grčki tragički pjesnik. 16. Broj. 17. Ž. ime. 19. Mjesto blaženstva. 21. Zviježđe. 22. Prijdlog. 23. Mali brod. 25. Kovina. 26. M. ime. 27. Starinski, drevan. 28. Grad u Afganistanu. 29. Slovo (fon.). 30. M. ime. 19. Mjesto blaženstva. 21. Zviježđe. 22. Prijedlog. ime. 32. Latinski veznik. 33. Kemijski simbol. 34. Zamjenica. 35. Uz. 37 Slovo (fon.). 38. Živci. 39. Otok u Atlantskom oceanu. 40. Uzvik. 41. Žensko ime — roman »Knjižnice dobrih romana«. 42. Evropski grad. 43. Francuski pisac. 44. Muško ime.

2. Šarada

Sastavio *Franjo Švagel,* Županja

Med prijedloge njega broje.
Geografski pojam to je.
I još veznik jedan više,
Talijanski grad se piše.

3. Magični kvadrat

Sastavio *Božidar Paja,* Zdenčina

B	A	K	A	R	Kemijski element
A	V	A	L	A	Planina u Srbiji
K	A				Lice iz Zagorkina romana
A	L				Veliki prorok
R	A				Domaća životinja

4. Točkanica

Sastavio *Drag. Maltarić,* Sarajevo

1 2 3 4 5 Zanimanje
2 3 4 5 Poznata pritoka
3 4 5 Mjesto u Dalmaciji
4 5 Mjera za površinu
5 Suglasnik

5. Zagonetna jednadžba

Sastavio *M. Majnarić,* Zorkovac

a + b + c + d + e + f = x

a = prijedlog, b = tišina,
c = veznik, d = te,
e = prijedlog (d = t), f = isplata (a = u),
x = želja uredništva!

Odgonetke treba poslati na uredništvo „Obitelji" najkasnije do 30. lipnja. Svi odgonetači dolaze u obzir za nagrade, koje će se ždrijebom podijeliti na koncu tromjesečja.